

Śladami smoGa wawelskiego

Rymowanki z Wielkopolski o stolicy Małopolski

SCENARIUSZE LEKCJI

dla klasy V szkoły podstawowej

Elżbieta Ryznar

nauczycielka języka polskiego

w Szkole Podstawowej z Oddziałami Integracyjnymi nr 4 im. E. J. Jerzmanowskiego w Wieliczce

Propozycje scenariuszy przygotowane zostały w oparciu o następujące teksty:

- „O pochodzeniu smoGa wawelskiego” (str. 9),
- „Legenda o smoGu wawelskim” (str. 11),
- „O skrzydłach smoGa wawelskiego” (str. 21),
- „Ogon smoGa wawelskiego” (str. 23),
- „Oczy smoGa wawelskiego” (str. 27),
- „O przyszłości smoGa wawelskiego” (str. 31).

Wierszyki pochodzą z książeczki pt.: **Śladami smoGa wawelskiego. Rymowanki z Wielkopolski o stolicy Małopolski.** Piechocki, Rafał (2018): Poznań. Wydawnictwo NAKOM. Ilustracje: Klaudia Zabłocka.

Zajęcia 1

Temat lekcji: Zabawa ze smoGIem, czyli gra z krakowską legendą – analiza wierszy Rafała Piechockiego.

Czas: 2 godziny lekcyjne

Cele lekcji: Omówienie ważnego, aktualnego problemu smogu w oparciu o utwory poetyckie. Kształcenie umiejętności analizy i interpretacji tekstu oraz dokonywania przekładu intersemiotycznego.

Cele operacyjne:

Uczeń:

- czyta ze zrozumieniem tekst poetycki; dokonuje przekładu intersemiotycznego tekstu;
- prezentuje wyniki pracy;
- wyszukuje środki stylistyczne; nazywa je i określa ich funkcje;
- formułuje przykładowe zasady postępowania przeciwko zagrożeniu smogowemu, stosując poprawne formy trybu rozkazującego.

Metody i formy pracy: pogadanka, przekład intersemiotyczny, kula śnieżna, praca indywidualna, praca w parach i w grupie;

Przebieg lekcji:

WPROWADZENIE

- Czynności organizacyjne.
- Aktywne rozpoczęcie zajęć metodą kuli śnieżnej. Nauczyciel poleca uczniom dopisać skojarzenia do słowa LEGENDA, następnie karta zostaje podana dalej i kolejni uczniowie dopisują własne myśli. Uczniowie z ostatniej ławki odczytują skojarzenia, jakie się pojawiły.
- Zapisanie tematu lekcji. Wyjaśnienie jej celu.

OPRACOWANIE

- Zaprezentowanie zdjęcia pomnika smoka wawelskiego – rozmowa na temat tej legendy. Zapisywanie słów kluczowych w formie mapy myśli (np. smok wawelski – strach; owca; szewczyk; siarka, Wisła).
- Rozmowa kierowana: czy smok nadal zagraża mieszkańcom Krakowa? Co teraz stanowi bardzo poważny problem dla mieszkańców miasta? (Jeśli wśród odpowiedzi nie pojawi się SMOG, nauczyciel sam naprowadza uczniów na ten problem). Wspólne wyjaśnianie, czym jest smog. Można dodatkowo zapytać lub poinformować uczniów, z jakiego języka pochodzi wyraz “smog” (ang. smoke – dym + fog – mgła).
- Na dzisiejszej lekcji będziemy rozmawiać o smogu tak, jakby był smokiem, który zagraża krakowianom. Wykorzystamy do tego wiersze Rafała Piechockiego z tomiku „Śladami smoGa wawelskiego”.

Wiersz „Legenda o smoGu wawelskim” (str. 11)

- Rozdanie każdemu uczniowi koperty z pociętym tekstem wiersza „Legenda o smoGu wawelskim” (patrz *Karta pracy*). Uczniowie pracując w parach próbują ułożyć wiersz w całość. Pomagają im w tym rymy. (Początkiem tekstu jest wers z ilustracją smoka wawelskiego).
- Prezentacja wiersza „Legenda o smoGu wawelskim”– (czytanie na głos przez ucznia/nauczyciela) omówienie układu rymów (aa bb) oraz rytmu utworu. Zwrócenie uwagi uczniów na podtytuł tomiku „Rymowanki z Wielko-polski o stolicy Małopolski”.
- Powtórzenie z uczniami wiadomości na temat cechy legendy (utwory funkcjonujące w ustnym przekazie, wyjaśniające np. pochodzenie jakichś miejsc lub wydarzenia). Czy wiersz wyjaśnia nam, skąd pochodzi smoG wawelski? (nie, takiej informacji nie otrzymujemy w tym tekście).

Wiersz „O pochodzeniu smoGa wawelskiego” (str. 9)

Przyjrzyjmy się zatem kolejnemu wierszowi pt. „O pochodzeniu smoGa wawelskiego”.

- Wyświetlenie wiersza „O pochodzeniu smoGa wawelskiego”. Głośne odczytanie przez nauczyciela. Sfera wrażeń po lekturze.
- Przekład intersemiotyczny – ponowna, cicha lektura wiersza przez uczniów. Ich zadaniem jest narysowanie ilustracji do wybranej strofy (przekładamy tekst na obraz), następnie zaprezentowanie swojego rysunku wraz z uzasadnieniem, dlaczego takie elementy się na nim pojawiły.
- Samodzielna praca uczniów – kontrola nauczycielska.
- Prezentacja prac.
- Wiemy już, skąd pochodzi smoG oraz jak wielkim jest zagrożeniem. Musimy się zatem zastanowić, co dalej z nim zrobić? Z pomocą przyjdzie nam kolejny wiersz pt. „O przyszłości smoGa wawelskiego”. To w nim znajdziemy odpowiedzi na pytanie, co zrobić, by pozbyć się go raz na zawsze!

Wiersz „O przyszłości smoGa wawelskiego” (str. 31)

- Rozdanie uczniom tekstów pt. „O przyszłości smoGa wawelskiego”– cicha lektura.
- Zapisanie polecenia do pracy w parach: Na podstawie wiersza Rafała Piechockiego pt. „O przyszłości smoGa wawelskiego” napiszcie w punktach zasady, którymi powinni się kierować mieszkańcy Krakowa, by pozbyć się tego problemu. Zastosujcie tryb rozkazujący czasownika.
- Praca w parach – kontrola nauczycielska.

ZAKOŃCZENIE

- Podsumowanie lekcji – analiza celu: czy wszystko zostało zrealizowane?
- Ewaluacja lekcji: Czy sądzicie, że problem czy smogu jest ważny i należy o nim rozmawiać? Czy poeci dobrze robią, że poruszają ten problem w swoich wierszach? Jeśli tak, to zaznaczcie teraz na tarczy strzelniczej (narysowanej na tablicy) kropkę przy odpowiedniej punktacji, w zależności od tego, jak podobała Wam się lekcja.
- Zakończenie lekcji. / Zadanie domowe dla chętnych uczniów:
Uczniowie zapoznają się z wierszem pt. „O ogniach smoGa wawelskiego” (str. 17) oraz z informacjami ze stron internetowych, np. <http://bonavita.pl/smog-przyczyny-skutki-ochrona-oraz-wplyw-na-zdrowie> i na ich podstawie odpowiadają na pytanie, jaki wpływ na zdrowie człowieka ma /może mieć smog?

O tym smoGu nie gawęda,

lecz krakowska już legenda.

Niejednemu kto tu chodzi,

smoG ten nieźle zdrowiu szkodzi.

Same z tego są niesnaski,

każdy chowa głowę w maski.

Człowiek by się uradował,

gdyby smoGa ktoś sfaulował.

Lecz czy będzie ktoś dość śmiały

i pokona go dla chwały,

tak jak niegdyś szewczyk Skuba,

kiedy nam groziła zguba?

Zajęcia 2

Temat: Śladami smoGa wawelskiego – analiza i interpretacja tekstu poetyckiego.

Czas: 1 godzina lekcyjna

Cel główny: kształcenie umiejętności analizy i interpretacji wiersza oraz wskazywania środków poetyckiego wyrazu wraz z funkcją, jaką pełnią w tekście

Cele operacyjne:

Uczeń:

- czyta ze zrozumieniem tekst poetycki;
- dokonuje przekładu intersemiotycznego tekstu;
- pracuje w grupie;
- prezentuje wyniki pracy;
- wyszukuje środki stylistyczne; nazywa je i określa ich funkcje.

Metody i formy pracy: przekład intersemiotyczny, praca w grupach

Przebieg lekcji:

WPROWADZENIE

•Czynności organizacyjne- lista członków grupy znajduje się na każdej ławce. Nauczyciel wcześniej przygotowuje układ ławek. Uczniowie siadają w wyznaczonym miejscu.

•Wyświetlenie uczniom krótkiego filmiku z wyłączonym dźwiękiem – odgadywanie, co będzie celem lekcji (czas odtwarzania filmiku od 00:00:05 do 00:00:50)

Źródło:

<https://www.tvn24.pl/krakow,50/krakow-filmik-edukacyjny-krakowskiego-alarmu-smogowego,715959.html>

Alternatywnie można również zaprezentować uczniom plansze z ilustracjami symbolizującymi smog (np. ilustracja komina z dymem, ilustracja samochodów/ruchu ulicznego, ilustracja węgla).

•Podanie uczniom celu lekcji w języku ucznia oraz NaCoBeZu (Na co będę zwracać uwagę).

Cel lekcji:

Dokonam analizy i interpretacji tekstu poetyckiego.

Stworzę przekład intersemiotyczny do wiersza.

Będę doskonalić umiejętność pracy w grupie.

NaCoBeZu

1. Wiem, jakimi środkami stylistycznymi posłużył się autor wiersza.
2. Potrafię dokonać analizy tekstu oraz jego przekładu intersemiotycznego.
3. Umiem pracować w grupie.

•Zapisanie tematu lekcji.

•Przypomnienie zasad pracy w grupach – wyświetlenie ich na tablicy interaktywnej lub w formie plakatu (patrz *Plakat*)

OPRACOWANIE

- Rozdanie tekstów i poleceń. Każda grupa otrzymuje inny tekst:

Grupa 1 „Skrzydła” – „O skrzydłach smoGa wawelskiego”,

Grupa 2 „Ogon” – „Ogon smoGa wawelskiego”,

Grupa 3 „Oczy” – „Oczy smoGa wawelskiego”.

- Głośne odczytanie tekstów przez wybranych członków grupy na forum klasy.

Polecenia:

- 1) Odczytajcie cicho otrzymany tekst.
- 2) Podkreście w nim te fragmenty, które pomogły Wam sobie wyobrazić smoGa.
- 3) Wyznaczcie w swojej grupy osoby odpowiedzialne za: rysowanie, kolorowanie, wycinanie, głośne odczytanie oraz prezentację.
- 4) Przedyskutujcie w grupie, jak może wyglądać opisana w wierszu część ciała smoGa.
- 5) Narysujcie, pokolorujcie i wytnijcie część smoGa.
- 6) Podczas prezentacji odczytajcie głośno tekst oraz zaprezentujcie swoją wizję części ciała smoGa (przywieście ją na tablicy w odpowiednim miejscu).
- 7) Na wykonanie zadania macie 15 minut.

Praca w grupach – kontrola nauczycielska.

- Prezentacja pracy grup – omówienie na forum klasy wizji grupy, odczytanie tekstu, przywieszenie części ciała na tablicy.

- Analiza utworów. Uczniowie podczas pracy w grupie zaznaczyli już środki stylistyczne, które pomogły im w narysowaniu części smoGa. Ich zadaniem jest wypisać je na otrzymaną kartę pracy (Patrz Karty pracy)

- Wypełnienie karty pracy przez uczniów- prezentacja, wklejenie jej do zeszytu pod tematem.

ZAKOŃCZENIE

- Ewaluacja lekcji – symboliczne wyrzucanie smoGa z naszego życia – wrzucanie do kosza kartek z wydrukowaną smoczą łapą przez osoby, którym lekcja się podobała i uważają takie tematy za ważne i potrzebne.

- Zakończenie lekcji. Zachęcenie do lektury wszystkich wierszy Rafała Piechockiego z tomiku „Śladami smoGa wawelskiego”. Jest on dostępny w bibliotece szkolnej.

ZASADY PRACY W GRUPACH

- 1.** Jesteśmy odpowiedzialni za powierzone nam zadanie.
- 2.** Wyznajemy zasadę szczerości i życzliwości wobec siebie.
- 3.** Tolerujemy inne poglądy.
- 4.** Uważnie słuchamy osoby mówiącej i szanujemy jej wypowiedzi nawet wówczas, gdy się z nimi nie zgadzamy.
- 5.** Akceptujemy członków zespołu takimi, jacy są.
- 6.** W sytuacjach trudnych zawsze pomagamy sobie nawzajem.
- 7.** Dokonujemy obiektywnej oceny naszej pracy.

Karty pracy dla grup:

Grupa 1 „Skrzydła”

Zadanie 1: Wypiszcie z tekstu pt. „O skrzydłach smoGa wawelskiego” (str. 20 i 21):

1) epitety:

.....

2) przenośnie:

.....

Zadanie 2: Wyjaśnijcie, co oznacza sformułowanie „lot w jedną stronę” w kontekście całego wiersza.

.....

.....

Grupa 2 „Ogon”

Zadanie 1: Wypiszcie z tekstu pt. „Ogon smoGa wawelskiego” (str. 22 i 23):

1) epitety:

.....

2) przenośnie:

.....

Zadanie 2: Wyjaśnijcie, do czego został porównany ogon smoGa? (zwróćcie uwagę na ilustrację obok wiersza)

.....

.....

Grupa 3 „Oczy”

Zadanie 1: Wypiszcie z tekstu pt. „Oczy smoGa wawelskiego” (str. 26 i 27):

1) epitety:

.....

2) przenośnie:

.....

Zadanie 2: Wyjaśnijcie, co oznacza sformułowanie „powiedzieć prawdę w oczy” w kontekście całego wiersza.

.....

.....

